

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်မီဒီယာအားထိန်းချုပ်ခြင်း

နိဒါန်း

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် ရှုပ်ထွေးနက်နဲသောအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး မီဒီယာထိန်းချုပ်မှုသဘောတရားအရထိုအခွင့်အရေး၏ အကျိုးသက်ရောက်ရိုက်ခတ်မှုသည်ပို၍ပင်ရှုပ်ထွေးသည်။ ဤမှတ်စုသည် စာဖတ်သူများကို နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်အာမခံထားသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏အဓိက တန်ဖိုးများအားအခြေခံကျကျနားလည်သွားစေရန်ရည်ရွယ်သည်။ မီဒီယာထိန်းချုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မည်ကဲ့သို့ သောချဉ်းကပ်မှုများကထိုနိုင်ငံတကာအာမခံချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသည်ဆိုသည့်ခြုံငုံသုံးသပ်သော အမြင်ကို လည်းပေးမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေထဲမှလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

နိုင်ငံတကာအာမခံချက်များ

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် အခြေခံအကျဆုံးအခွင့်အရေးများထဲမှတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးကိုယ်တိုင်ကအရေးပါပြီး အခြားအခွင့်အရေးများအားလုံး၏အခြေခံလည်းဖြစ်သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင်ပထမဆုံး ကြိမ်ကျင်းပသည့်အစည်းအဝေးတွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၅၉(၁) ကိုချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်က.. "သတင်းအချက်အလက်လွတ်လပ်ခွင့်သည်အခြေခံကျသည့်လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး...ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးကအမြဲတေအဖြစ်ထားသည့်လွတ်လပ်ခွင့်များအားလုံး၏မှတ်ကျောက်လည်းဖြစ်သည်"။

နောက်၂နှစ်ကြာသည့်အခါ ၁၉၄၈ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးကိုယ်တိုင်က၎င်း၏အထင်ကရထုတ်ပြန်ချက်အဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည့် **နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း** ကိုကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံကြီးကချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုကြေညာစာတမ်း၏အပိုဒ်၁၉ သည်လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုအောက်ပါအတိုင်းအာမခံချက်ပေးထားသည်...

လူတိုင်းလူတိုင်းတွင်လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်နှင့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ ဤလွတ်လပ်ခွင့်တွင် အနှောက်အယှက်မရှိပဲထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်နှင့်မည်သည့်မီဒီယာပုံသဏ္ဍာန်မျိုးမှမဆိုသတင်းအချက်အလက်များကိုရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံပိုင်ခွင့်နှင့်ဝေမျှပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၏ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအပေါ်၌ ဥပဒေကြောင်းအရချည်နှောင်ထားခြင်းမရှိပေ။ သို့သော် အပိုဒ်၁၉အပါအဝင် ၎င်းကြေညာစာတမ်း၏အစိတ်အပိုင်းအချို့သည် ၁၉၄၈ခုနှစ်တွင်ချမှတ်ခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံတကာထုံးတမ်းဥပဒေအဖြစ် ဥပဒေအာဏာရရှိထားပြီးဖြစ်သည်အများကမှတ်ယူထားကြသည်။

ပြည်သူများ၏ရပိုင်ခွင့်နှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာပဋိညာဉ် (ICCPR) သည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းဖော်ပြသည့် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်နှစ်ရပ် အနက်မှတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာပြည်သူများ၏ရပိုင်ခွင့်ဖော်ပြချက်တွင်လည်းတစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလအထိ နိုင်ငံပေါင်း ၁၆၇ နိုင်ငံကလက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ICCPR သည်၎င်း၏ပြဌာန်းချက်များကိုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့်လေးစားရန် တရားဝင်ဥပဒေကြောင်းအပြဌာန်းထားသည်။ ICCPR ၏အပိုဒ်၁၉သည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၏ အပိုဒ်၁၉နှင့်အလွန်ဆင်တူသည့်ပုံသဏ္ဍန်မျိုးဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အောက်ပါအတိုင်းအာမခံချက်ပေးထားသည်။

၁။ လူတိုင်းလူတိုင်းတွင်လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။

၂။ လူတိုင်းလူတိုင်းတွင်လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည်။ ဤလွတ်လပ်ခွင့်တွင် မည်သည့်မီဒီယာပုံ သဏ္ဍန်မျိုးမှမဆို၊ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ရေးသားခြင်းသို့မဟုတ်ပုံနှိပ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အနုပညာပုံသဏ္ဍန်ဖြင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ်အခြားရွေးချယ်ရာမီဒီယာတစ်မျိုးမျိုးမှဖြစ်စေ သတင်းအချက်အလက်များကိုရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံပိုင်ခွင့် နှင့်ဝေမျှပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

နိုင်ငံတကာတရားရုံးများနှင့် အခြားအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ထူးခြားမှုကို အကြိမ်ကြိမ်အလေးအနက်ထားပြောကြားခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကဤသို့ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် မည်သည့်မီဒီယာကရေစီနည်းကျသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက်မဆို ထိပ်တန်းနေရာမှအရေးပါသည်။

၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (ယခုအခါလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီနှင့်အစားထိုးထားပြီးဖြစ်သည်) ကလွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆပိုင်ခွင့်နှင့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံးကိုဖွင့်လိုက်သောအခါ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးစံနှစ်က လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏အရေးပါမှုကို တရားဝင်နည်းလမ်းအားဖြင့်အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ယနေ့တိုင်အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေဆဲဖြစ်သည့်ဤရုံးသည် ပဓာနကျသည့်လူ့အခွင့်အရေးကိုမြှင့်တင်ရာတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အတွင်း၌အဓိကနေရာမှဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏အဓိကတန်ဖိုးများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေထဲတွင်အာမခံချက်ပေးထားသည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် မတူညီသောလက္ခဏာအမျိုးမျိုးရှိသည့်ရှုပ်ထွေးသိမ်မွေ့သောအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေး၏အဓိကကျသောလက္ခဏာအချို့မှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

၁။ ထင်မြင်ယူဆချက်များကိုဆုပ်ကိုင်ထားပိုင်ခွင့်သည်အကြွင်းမဲ့ဖြစ်သည်

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီသည် မည်ကဲ့သို့သောထင်မြင်ယူဆချက်မျိုးမဆိုရှိပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုထင်မြင်ချက်များသည် မည်မျှအစွန်းရောက်သည်၊ ရယ်စရာဖြစ်နေသည် သို့မဟုတ် လူအများနှင့်ဆန့်ကျင်သည်ဆိုသည်မှာ အရေး

မကြီးပေ။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် ၎င်း၏ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ထုတ်ဖော်ခွင့်အမြဲတမ်းရှိမည်မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ထင်မြင်ယူဆချက်တစ်ခုရှိရုံသာ ကြောင့်မည်သည့်အခါမျှ အပြစ်ခံရခြင်းမျိုး သို့မဟုတ် အခြားထင်မြင်ယူဆချက်ကို အတင်းအကြပ်လက်ခံခိုင်းခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။

၂။ နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားရန် တာဝန်ရှိသည်

လူ့အခွင့်အရေးများအားလုံးကဲ့သို့ပင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတော်တွင် တာဝန်ရှိပြီး အခြားတစ်ဦးပုဂ္ဂလိကများနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပေါ်တွင် မူမတည်ပေ။ ဤနေရာတွင် နိုင်ငံတော်ဆိုသည်မှာ အစိုးရအဖွဲ့ သုံးရပ်စလုံး၊ အစိုးရကိုယ်စားဆောင်ရွက်နေကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ နှင့် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအဖွဲ့များကဲ့သို့သော အခြားလူထုကဏ္ဍတွင် ဆောင်ရွက်နေကြသူများကို ဆိုလိုသည်။

၃။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လူတိုင်းခံစားရမည်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် နိုင်ငံသားများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း နေထိုင်ကြသူများနှင့်သာ မကပဲ လူတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အရ လူတိုင်း၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်များကို လေးစားရန် လိုအပ်သည်။ လူတိုင်းဟုဆိုရာတွင် ကလေးသူငယ်များ၊ အကျဉ်းသားများ၊ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် တပ်မတော်သားများအပါအဝင် လူတိုင်းကို ဆိုလိုသည်။

၄။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို ရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံခြင်းနှင့် မျှဝေခြင်းအခွင့်အရေးတို့ ပါဝင်သည်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်၏ အသိသာအထင်ရှားဆုံးတန်ဖိုးမှာ ပြောဆိုခွင့် သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးများကို မျှဝေခွင့်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ထိုအခွင့်အရေးထဲတွင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးများအား ရှာဖွေပြီး ရယူပိုင်ခွင့်လည်း ပါဝင်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ထိုအခွင့်အရေးသည် ပြောဆိုသူ၏ အခွင့်အရေးကိုသာမက နားထောင်သူ၏ အခွင့်အရေးကိုပါ အကာအကွယ်ပေးသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် နိုင်ငံသားများအဖြစ် အပြည့်အဝပါဝင်နိုင်စေသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် စိတ်ကူးများအား လက်ခံရယူရန်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ အခွင့်အရေးဖြစ်သဖြင့် ဤအချက်သည် အခွင့်အရေး၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။

၅။ နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားရန်အတွက် အနှုတ်လက္ခဏာသဘောနှင့် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော တာဝန်နှစ်မျိုးစလုံးရှိသည်

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နိုင်ငံတော်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကင်းသည့် အခွင့်အရေးအဖြစ် ထင်တတ်ကြသည်။ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြောဆိုခြင်းကို ဟန့်တားခြင်း သို့မဟုတ် နောက်ပိုင်းတွင် ပိတ်ပင်ခြင်းမျိုး မပါပဲ ပြောဆိုခွင့်ဟု ထင်ကြသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အရ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်

သတင်းအချက်အလက်နှင့်စိတ်ကူးများ လွတ်လွတ်လပ်လပ်စီးဆင်းသည်မှာသေချာစေရန်အတွက် နိုင်ငံတော် များအနေဖြင့်အချို့အပြုသဘောဆောင်သည့်ဆောင်ရွက်ချက်များကို နေသားတကျရှိအောင်လုပ်ဆောင်ရန်လို အပ်သည်။

၆။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင်သတင်းအချက်အလက်နှင့်စိတ်ကူးမျိုးစုံပါဝင်သည်

လူကြိုက်များ၍အငြင်းပွားစရာမရှိသောသတင်းအချက်အလက်များနှင့်စိတ်ကူးများကိုသာမကပဲ သတင်းအချက် အလက်နှင့်စိတ်ကူးအမျိုးအစားအားလုံးကိုအကာအကွယ်ပေးရန်ဆိုသည်မှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆို ခွင့်၏ဗဟိုချက်ဖြစ်သည်။စီးပွားရေးအပြောဆိုမှုများအပါအဝင် မှန်သည်ဖြစ်စေမှားသည်ဖြစ်စေမည်သည့်ရည် ရွယ်ချက်မျိုးရှိသည်ဖြစ်စေ အဓိပ္ပါယ်ကိုဆက်သွယ်ပေးသောအရာများအားလုံးပါဝင်သည်။လူအများစုကမနှစ်မြို့ စရာဟုယူဆသောအကြောင်းအရာများပင်ပါဝင်သည်။

၇။လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင်သတင်းအချက်အလက်ကိုရပိုင်ခွင့်လည်းပါဝင်သည်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အထူးသဖြင့်သတင်းအချက်အလက်ကိုရယူလက်ခံခွင့်တွင် ပြည်သူ့အဖွဲ့အ စည်းများလက်ဝယ်တွင်ရှိသောသတင်းအချက်အလက်ကိုရယူပိုင်ခွင့်ပါဝင်သည်။ အခွင့်အရေး၏ထိုအစိတ်အပိုင်းကို ထိရောက်စေရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ်သတင်းအချက်အလက်ဥပဒေများ ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ဟုအများအားဖြင့်ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်များကို ပြဌာန်းပေးရန်တာဝန်ရှိသည်။

၈။ မည်သည့်ပုံစံမျိုးဖြင့်ပြောသည်ဖြစ်စေထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကိုကာကွယ်ပေးသည်

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့်လုပ်ဆောင်မှုပုံသဏ္ဍန်အားလုံး(ဆိုလိုသည်မှာ အဓိပ္ပါယ်ကိုဆက်သွယ်ပေးသည့်လုပ် ဆောင်မှုကိုဆိုလိုသည်)ကိုအကာအကွယ်ပေးသည်။ထိုအထဲတွင် စကားပြောဆိုခြင်း၊ရေးသားခြင်း၊သတင်းစာ များထုတ်ဝေခြင်းနှင့်အသံလွှင့်ခြင်းတို့ကဲ့သို့ သိသာထင်ရှားသောဆက်သွယ်ရေးပုံသဏ္ဍန်များပါဝင်သလို ပန်းချီ ရေးဆွဲခြင်း၊SMSသတင်းစကားများပို့ခြင်း သို့မဟုတ်မီးခိုးဖြင့်အချက်ပြခြင်း၊သရုပ်ဆောင်ခြင်း၊နံရံပေါ်တွင်စာရေး ခြင်းနှင့်ရံဖန်ရံခါဝတ်စားဆင်ယင်ပုံများကဲ့သို့သော သိသာထင်ရှားခြင်းမရှိသည့်ပုံသဏ္ဍန်များလည်းပါဝင်သည်။

၉။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကိုနယ်မြေခွဲခြားမှုမရှိပဲကာကွယ်ပေးသည်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းအတွက်သာကန့်သတ်ထားခြင်းမဟုတ်ပဲ နိုင်ငံတကာနယ်နိမိတ်များကိုကျော်လွန်၍သက်ရောက်မှုရှိသည်။ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့်နိုင်ငံခြားမှသ တင်းစာများကိုတင်သွင်းခွင့်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာမှစာများလက်ခံခွင့်နှင့်နိုင်ငံတကာသို့စာများပေးပို့ခွင့်ရှိသည်။ အင်တာနက်တွင်ကမ္ဘာတစ်လွှားမှအကြောင်းအရာများကိုရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ်ကန့်သတ်ခြင်းများ

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည်သာသာအားဖြင့်အလွန်ကိုကျယ်ပြန့်ပြီး ဆက်သွယ်မှုပုံစံအားလုံးအတွက်ကောင်းသည်ဟုမှတ်ယူစရာဖြစ်စေသည်။ သို့သော် ဖြစ်ရပ်အနည်းငယ်တွင် ဆက်သွယ်မှုများသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၏တန်ဖိုးထက်ပိုမိုကြီးမားသည့်ထိခိုက်နစ်နာမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရွယ်ရောက်သူတို့၏လိင်ဆိုင်ရာကိစ္စကိုကြည့်မြင်ခြင်းကကလေးတွေကိုထိခိုက်စေနိုင်သည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ဂုဏ်သိက္ခာသည်၎င်းအကြောင်းကိုတစ်စုံတစ်ယောက်ကမကောင်းသဖြင့်မဟုတ်မမှန်ပြောခြင်းကြောင့် ထိခိုက်နိုင်သည်။ ထောက်လှမ်းရေးတာဝန်ရှိသူတို့က ရန်သူကိုစစ်ဖက်ဆိုင်ရာလျှို့ဝှက်ချက်များရောင်းချခြင်းကြောင့်နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကိုထိခိုက်စေနိုင်သည်။ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့်၎င်း၏အကဲဆတ်သောစီးပွားရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များကိုလျှို့ဝှက်မထားပါကစီးပွားရေးများတိုးတက်မည်မဟုတ်ပေ။

နိုင်ငံတကာဥပဒေကထိုအချက်ကိုအသိအမှတ်ပြုပြီး ရလဒ်အားဖြင့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကိုအကြွင်းမဲ့ကာကွယ်မှုပေးမထားပါ။ ထိုသို့အကာအကွယ်ပေးသည့်အစား ဥပဒေကနိုင်ငံတော်များကိုပဓာနကျသည့်လူထုနှင့်ပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွားများကိုအကာအကွယ်ပေးမှုအပေါ်ကန့်သတ်မှုများပြဌာန်းခြင်းကိုခွင့်ပြုထားသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေက ထိုကန့်သတ်မှုများကအတိုင်းအတာပေါ်တွင်ကန့်သတ်ချက်များကိုသတိထား၍ချမှတ်ထားသည်။ ကန့်သတ်မှုတစ်ခုသည်တရားဝင်ဟုတ်မဟုတ်ဆိုသည့်စမ်းသပ်ချက်ကို ICCPR ၏အပိုဒ် ၁၉(၃)တွင်တွေ့ရသည်။

ဤအပိုဒ်၏စာပိုဒ် ၂ တွင်ပေးထားသည့်အခွင့်အရေးများအားကျင့်သုံးမှုတွင် အထူးတာဝန်နှင့်ဝတ္တရားများပါပူးတွဲပါရှိ သည်။ ထို့ကြောင့်ကန့်သတ်မှုများရှိမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုကန့်သတ်မှုများသည် ဥပဒေပြဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး -

- (က) အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးများနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာများကိုလေးစားရန်
- (ခ) အမျိုးသားလုံခြုံရေး သို့မဟုတ် လူထုတည်ငြိမ်မှု သို့မဟုတ်လူထုကျန်းမာရေး သို့မဟုတ်စာရိတ္တများကိုကာ ကွယ်ရန် လိုအပ်သည်။

ထိုအချက်ကိုနိုင်ငံတကာတရားရုံးများက လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအပေါ်ကန့်သတ်မှုများသည်တရားဝင်ဖြစ်မဖြစ်အကဲဖြတ်ခြင်းအတွက် သုံးပိုင်းပါစမ်းသပ်မှုတစ်ရပ်ပြဌာန်းခြင်းဟု အစဉ်တစ်စိုက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ စမ်းသပ်မှုပါအပိုင်းသုံးပိုင်းစလုံးနှင့်ကိုက်ညီသောကန့်သတ်မှုများသာလျှင်တရားဝင်ဖြစ်သည်ဟုယူဆရမည်။

၁။ ဥပဒေဖြင့်ပြဌာန်းခြင်း

ဥပဒေထဲတွင်ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားသောကန့်သတ်ချက်များသာလျှင်တရားဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်က ဥပဒေသာလျှင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကဲ့သို့သောအခြေခံအခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို ကန့်သတ်နိုင်သည့်အာဏာရှိသင့်သည်ဆိုသည့်စိတ်ကူးကိုထင်ဟပ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလအမတ်များ၊ အဆင့်မြင့်အရာရှိများ သို့မဟုတ် စစ်တပ်တာဝန်ရှိသူများကဲ့သို့သောပြည်သူ့နှင့်ဆိုင်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ဥပဒေအရဆောင်ရွက်

ခြင်းမဟုတ်ပါက လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကိုကန့်သတ်ခြင်းမရှိစေသင့်ပါ။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းကိုကန့်သတ်သည့်ဥပဒေများသည် လွန်စွာဝေဝါးခြင်းမျိုးမဖြစ်ရပါ။ ထိုဥပဒေများကို နိုင်ငံ သားတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အပြုအမူကိုဥပဒေနှင့်အညီထိန်းချုပ်နိုင်စေရန်လုံလောက်သောတိကျမှုဖြင့် ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကမူတရား (ဆိုလိုသည်မှာပုဂ္ဂလိကတစ်ဦးချင်းအားတရားသဖြင့်ကြိုတင်သ တိပေးခြင်းမျိုးမလုပ်ပဲအပြစ်ပေးခြင်းကိုရှောင်ရှားရန်)နှင့် ကျောချမ်းစေသည့်အကျိုးသက်ရောက်မှု (ပုဂ္ဂလိက တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် စကားပြောပါကအပြစ်ပေးခံရနိုင်သည်ကိုကြောက်လန့်ပါကစကားပြောရန်စိုးရွံ့မှု)ကိုရှောင် ရှားရန်ဖြစ်သည်။

၂။ တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်

အပိုဒ် ၁၉(၃)တွင်ပါရှိသည့် - အခြားသူများ၏အခွင့်အရေးများနှင့်ဂုဏ်သိက္ခာများ၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ ရပ်ရွာ တည်ငြိမ်ရေး နှင့်လူထုကျန်းမာရေးနှင့်အကျင့်စာရိတ္တ-ဆိုသည့်ရည်ရွယ်ချက်အမည်စာရင်းသည် သတ်သတ် မှတ်မှတ်ဖြစ်ရမည်။ ကန့်သတ် ချက်များသည် ထိုရည်ရွယ် ချက်တစ်ခုခု၏အကျိုးအတွက်ဆောင် ရွက်ခြင်းဖြစ် စေရန်ဖြစ်သည်။ ကန့်သတ်ချက်သည် ထိုရည်ရွယ်ချက် တစ်ခုခုကိုသွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့်ဆောင်ရွက်ရန်ဟု ဆိုပါကမလုံလောက်ပေ။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်း သည်ကန့်သတ်ခြင်း၏အဓိကဦးတည်ချက်ဖြစ်ရမည်။ တရားဝင် ဖြစ်သောရည်ရွယ်ချက်များအဖြစ် နိုင်ငံတကာတရားရုံး များကလက်ခံရန်ငြင်းဆန်ထားသည့်ရည်ရွယ်ချက်များ တွင် လူများရွေးကောက်ပွဲတွင်မဲပေးစေရန်၊ (အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်သည်ဟုမယူဆရသည့်) ရန်သူ ကိုချိုးမွမ်းခြင်း နှင့် အားကောင်းသောစီးပွားရေးကိုအားပေးခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

၃။ လိုအပ်ချက်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်ပတ်သက်သည့်နိုင်ငံတကာဆုံးဖြတ်ချက်အများစုကို စမ်းသပ်မှု၏နောက် ဆုံးအပိုင်း ပေါ်တွင်အခြေခံဆုံးဖြတ်ထားသည်။ ထိုအချက်အရကန့်သတ်ချက်များသည်လိုအပ်သောကြောင့် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ရမည်။ မလိုအပ်ဘဲဘာကြောင့်ကန့်သတ်မှုပြုရမည်လဲဆိုသည်မှာသိသာထင်ရှားသလိုရှိသော် လည်း စမ်းသပ်မှု၏အစိတ်အပိုင်း တွင်အချက်များစွာပါရှိသည်။

ပထဆုံးအချက်အနေဖြင့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုသည် အရေးကြီးသောလူမှုရေးလိုအပ်ချက်ကိုတုန့်ပြန်ခြင်းမျိုး ဖြစ်ရမည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ်ကန့်သတ်ချက်များသည် အထက်တွင်ဖော်ပြသည့်တရားဝင် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခု အကျိုးအတွက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်လျှင်တောင်မှ ရည်ရွယ်ချက်အပေါ်ထိခိုက်မှုသည် မပြောပလောက်အောင်သေးငယ်ခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်အထင်သာဖြစ်ပါက ကန့်သတ်ချက်များလုပ်ရန်အတွက် အကြောင်းမခိုင်လုံပေ။ ထို့ကြောင့် ရန်သူကိုချိုးမွမ်း ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့်အထက်ပါဖြစ်ရပ်တွင် နိုင်ငံသားများ ၏တိုက်ခိုက်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုလျော့ပါးစေနိုင်သည်ဟုနိုင်ငံ တော်၏ပြောဆိုချက်ကို ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်

အရေးကော်မတီက စိတ်မှန်းဖြင့်ပြောဆိုခြင်းဖြစ်ပြီးအလွန်ဆုံးသေးငယ်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုသာရှိနိုင်သည်ဟုဆိုကာ လက်မခံပဲငြင်းပယ်ထားသည်။

ဒုတိယအချက်အားဖြင့် ကန့်သတ်ချက်သည်တတ်နိုင်သမျှအနှောက်အယှက်အနည်းဆုံးဖြစ်စေရမည်။အကယ်၍ လွတ်လပ် စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုထိခိုက်မှုနည်းစေမည့် အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်သည် တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်အားထိထိရောက် ရောက်အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်ဆိုပါက ပိုပြီးအနှောက်အယှက်ဖြစ်စေမည့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ရန်မလိုအပ် ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာများကို တရားမမှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှုဥပဒေများဖြင့် လုံလုံလောက်လောက်ကာကွယ်ပေး နိုင်ပါက ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှုဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းခြင်းသည် တရားဝင်မှုမရှိပေ။

တတိယအချက်အားဖြင့် တရားဝင်ဖြစ်သောပြောဆိုမှုနှင့်နစ်နာစေသောပြောဆိုမှုနှစ်ခုစလုံးသဘောတွင် ကန့်သတ်ချက်ကို လျစ်လျူရှုထားသင့်ပေ။ ဂုဏ်သိက္ခာကိုကာကွယ်ရန်အတွက်အခြားသူများအားဝေဖန်ခြင်းအပေါ်ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းကို လက်သင့်ခံ၍မရနိုင်ပေ။အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကဲ့သို့သောဝေဖန်မှုမျိုးသည် တရားဝင်ဖြစ်သောကြောင့်ပင်။ အခြားသူ တစ်ဦး၏ဂုဏ်သိက္ခာကိုထိခိုက်စေရန်အတွက် မှားယွင်းသောအချက်အလက်များဖြင့်ဖော်ပြပြောဆိုသည့်ဝေဖန်မှုမျိုးအ တွက်သာ ပိတ်ပင်တားမြစ်မှုဖြစ်သင့်သည်။

စတုတ္ထအချက်အားဖြင့် ကန့်သတ်မှုသည်အချိုးညီရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်ကိုကာကွယ်သဖြင့်ရမည့် အကျိုးကျေးဇူးသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကိုထိခိုက်ခြင်းထက်သာလွန်ရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် အသရေဖျက် အောင်ပြောဆိုမှုများအတွက် နစ်နာကြေးမတန်တဆပေးစေခြင်းသည် ဤစည်းမျဉ်းကိုချိုးဖောက်သည်ဟုမှတ်ယူကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသို့ပေးစေခြင်းများက အခြားသူများကိုကျောစိမ့်စရာခံစားမှုမျိုးကိုဖြစ်စေသောကြောင့်ပင်။ ထိုသူများအနေဖြင့် ထိုသို့နစ်နာကြေးအများအပြားပေးရမည်ကိုကြောက်ကြသဖြင့် တရားဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သောပြောဆိုမှု များကိုပင်လုပ်ရဲတော့မည်မဟုတ်ပေ။

မီဒီယာကိုစည်းကမ်းထိန်းချုပ်ခြင်း

အထွေထွေအကြောင်းအရာများ

စည်းကမ်းထိန်းချုပ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ၏လွတ်လပ်မှု

မီဒီယာအပေါ်စည်းကမ်းထိန်းချုပ်မှုအာဏာကိုကျင့်သုံးမည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရနှင့်မီဒီယာများကိုယ်တိုင်မှလွတ် ကင်းရမည်ဟု နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်အခိုင်အမာလက်ခံထားပြီးဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုအဖွဲ့အစည်းများအား နိုင်ငံ ရေးနှင့်စီးပွားရေးအရဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးထားရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စအတွက်အကြောင်းပြချက်များ မှာအလွန်ပင်သိသာထင်ရှားပါသည်။အကယ်၍ အစိုးရကစည်းကမ်းထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့များကိုချုပ်ကိုင်ထားပါက ထိုအဖွဲ့များ ကချမှတ်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အများပြည်သူ၏

အကျိုးစီးပွားထက်အစိုးရ၏အကျိုးစီးပွားကိုပိုမိုဆောင်ရွက်ပေးလိမ့် မည်။ ထိုအချက်က အစိုးရအားစောင့်ကြည့်ရ သည့်အခန်းကဏ္ဍမှာနေရမည့် မီဒီယာ၏စွမ်းဆောင်ရည်ကိုထိခိုက်စေလိမ့် မည်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်မှာမီဒီယာ နှင့်ပတ်သက်လျှင်ပို၍ထင်ရှားသည်။ မီဒီယာကိုစည်းကမ်းထိန်းရမည့်အဖွဲ့ကိုယ်တိုင်က မီဒီယာ၏လွှမ်းမိုးမှု အောက်တွင် သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရောက်နေပါကမည်ကဲ့သို့ စည်းကမ်းထိန်းနိုင်ပါမည် နည်း။

အကယ်၍ယေဘုယျစည်းမျဉ်းကရှင်းလင်းလျှင်တောင်မှ လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင်ပိုမိုခက်ခဲတတ်သည်။ လွတ် လပ်မှုကို အားကောင်းစေမည့်အဓိကယန္တရားသည် အုပ်ချုပ်မည့်အဖွဲ့ဝင်များအားဘယ်လိုခန့်အပ်သလဲဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို အစိုးရကချုပ်ကိုင်ထားလျှင်သော်လည်း ကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအဆက်အသွယ် ကောင်းသည့်ပုဂ္ဂိုလ် များကခန့်အပ်ခံရလျှင်သော်လည်း ထိုအဖွဲ့သည် လက်တွေ့တွင်လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်နိုင်မည့်အလား အလာမရှိပေ။ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ခန့်အပ်မှုများရှိအောင်မည်ကဲ့သို့လုပ်ရမည်ဆိုသည့် ပုံသေနည်း မရှိပေ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ချင်းစီ၏သီးခြားနိုင်ငံရေး နှင့်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည့် စံနှစ်တစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲထားသင့်သည်။ သို့သော် အကြမ်းအားဖြင့် အရပ်သားအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လွတ်တော်ကော်မတီကဲ့သို့ပါတီပေါင်းစုံပါ ဝင်သည့်အဖွဲ့ အစည်းများကဲ့သို့ အကျိုးစီးပွားအရပါဝင်ပတ်သက်သူအများအပြား ရွေးချယ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်ခြင်း က ပို၍လွတ်လပ်မှုအားကောင်းသောခန့်အပ်မှုမျိုးဖြစ်ရန်ပိုပြီးသေချာစေသည်။

မတူညီသောကဏ္ဍများအတွက်မတူညီသောချဉ်းကပ်ပုံများ

ဒုတိယယေဘုယျစည်းမျဉ်းမှာ ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြားသိမ်မွေ့သောကွာခြားချက်များ ကိုထည့်သွင်းစဉ်း စားလျက် မတူညီသောမီဒီယာကဏ္ဍများအတွက်မတူညီသော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး ချဉ်းကပ်ပုံများလိုအပ် သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံ တကာဥပဒေများအရ လိုင်စင်လုပ်ခြင်းကဲ့သို့ထိန်းချုပ်သည့်စည်းမျဉ်း အချို့သည် အသံ လွှင့်လုပ်ငန်းများအတွက် တရားဝင် ဖြစ်သော်လည်း ပုံနှိပ်မီဒီယာအတွက်အသုံးပြုပါကတရားဝင်ဖြစ်မည်မဟုတ် ပေ။ အထူးသဖြင့်အရေးကြီးသည်မှာ အသံလွှင့် လုပ်ငန်းနှင့် အင်တာနက်အကြားမတူညီမှုများရှိသဖြင့် အသံ လွှင့်လုပ်ငန်းအတွက်ရေးဆွဲထားသောစံနှစ်ကို အင်တာနက်အ တွက်အလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

မီဒီယာအမျိုးမျိုးရှိခြင်း

တတိယယေဘုယျစည်းမျဉ်းမှာ မီဒီယာကိုစည်းကမ်းထိန်းခြင်း၏အရေးကြီးသောပန်းတိုင်တစ်ခုမှာ မီဒီယာ အမျိုးမျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကို အားပေးရန်ဖြစ်သင့်သည်။ ထိုအချက်မှာ သတင်းအချက်အလက်များနှင့်စိတ်ကူးများကို ရှာဖွေရယူပိုင်ခွင့်မှစီးဆင်းလာ ခြင်းဖြစ်ပြီး သတင်းအချက်အလက်နှင့်စိတ်ကူးများကိုကျယ်ပြန့်နိုင်သမျှ ကျယ် ပြန့်စွာရရှိစေရန်ဆိုသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ မီဒီယာအမျိုးမျိုးရှိခြင်းတွင် အခြေခံအားဖြင့်သုံးမျိုးရှိသည်။ မတူညီ သောမီဒီယာပုံစံအမျိုးမျိုးရှိခြင်း၊ မတူညီသောမီဒီယာ ပိုင်ရှင်များနှင့် အကြောင်းအရာမတူညီခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် စီးပွားဖြစ်အသံလွှင့်လုပ်ငန်း၊ ပြည်သူပိုင်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းနှင့်ရပ်ရွာအခြေပြု အသံလွှင့်လုပ်ငန်းဆိုသည့် အသံလွှင့်လုပ်ငန်း၃မျိုးစလုံးအနေဖြင့် လေလှိုင်းများအပါအဝင် အသံလွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ တန်းတူရရှိသည်မှာသေချာအောင်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ မတူညီသောပိုင်ရှင်များက မီဒီယာများကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်မှာသေချာစေရန် အတွက် နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် လုပ်ငန်းများကိုအပြန်အလှန်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းအပါအဝင် တစ်ဦးတည်းကလွန်လွန်ကဲကဲ ပိုင် ဆိုင်ခြင်းများကို တားဆီးမည့်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများရှိထားသင့်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မီဒီယာများတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိအုပ်စုများအားလုံးနှင့်အမြင်များအားလုံးကိုထင်ဟပ်သည့် အရေးယူ ဆောင်ရွက်မှုများကို အသေအချာလုပ်ဆောင်ရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူအားဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းအနေ ဖြင့် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွင်းမှတစ်ဆင့် ဤရည်မှန်းချက်နှင့် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်နိုင်မည့် ရပ်ရွာအခြေပြုအသံလွှင့်လုပ်ငန်းများအားရည်ရွယ်၍လိုင်စင်လုပ်ခိုင်းခြင်းကဲ့သို့သော အခြားဆောင်ရွက်မှုများကိုအောင်မြင်အောင် ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုအပ်သည်။

သတင်းစာဆရာများအားစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့်ထိန်းခြင်း

သတင်းစာပညာအသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၏အခြေအနေများ

သတင်းစာပညာကိုနေရာတိုင်းတွင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုလုပ်ငန်းသည်အခြားအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းများနှင့်မတူပေ။ ဆရာဝန်များ၊ ရှေ့နေများ၊ အင်ဂျင်နီယာများကဲ့သို့မဟုတ်ပဲ သတင်းစာပညာလုပ်ငန်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဟုဆိုသည့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးကိုကျင့်သုံးမှုနှင့်ခွဲခြားမရအောင်ဆက်စပ်နေသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် သတင်းစာပညာဖြင့် အလုပ်လုပ်မည့်သူများအပေါ်တွင် အနည်းဆုံးအ သက်အရွယ်မည်မျှရှိရမည် သို့မဟုတ်မည်သည့်သင်တန်းမျိုး တက်ရမည်ဆိုသည့်ကန့်သတ်ချက်များ ထားခြင်းသည်တရား ဝင်မဟုတ်ဟုနိုင်ငံတကာတရားရုံးများကအသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ မည်သည့်ဖြစ်ရပ်မျိုးတွင်မဆို တစ်ကမ္ဘာလုံးမှအ တွေ့အကြုံအရ ထိုကဲ့သို့သောကန့်သတ်ချက်များသည် မီဒီယာလောကတွင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းပီပြင်မှုကိုအ ထောက်အကူမပြုကြောင်း ပြသနေသည်။ သင်တန်းဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်းများနှင့်ကောင်းမွန်သောကျင့်ဝတ်စံနှစ်များက ပံ့ပိုးပေးထားသည့် လွတ်လပ်၍အပြိုင်အဆိုင်ရှိသော မီဒီယာကဏ္ဍရှိခြင်းကသာလျှင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းပီပြင်မှုကိုအထောက်အကူပြုပေသည်။

အလားတူအကြောင်းပြချက်များကြောင့်ပင် သတင်းစာဆရာများအပေါ် လိုင်စင်လိုအပ်ချက် သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ရန်လို အပ်ချက်များပြဌာန်းခြင်းသည် တရားမဝင်ပေ။ နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပါအဝင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများရရှိခွင့်ကို လိုင်စင်လုပ်၍မရပေ။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်သဘော အရမှတ်ပုံတင်ခြင်းစံနှစ်သည် ပင်လျှင် ဤအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းသို့ဝင်ရောက်ခြင်းကိုအဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင်အသိအမှတ် ပြုထားသည့် တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခုကိုရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်း

ဖြင့် တရားမျှတသည်ဟုပြော၍မရနိုင်ပေ။အထူးသဖြင့် မည်သည့်စံနှစ်ကမျှ မီဒီယာလောကတွင်ပညာရပ်ပီပြင်မှု ကိုအထောက်အကူဖြစ်စေကြောင်း မပြသနိုင်ပေ။ ဆန့်ကျင်ဖက် အားဖြင့် ထိုလိုအပ်ချက်များကိုပြဌာန်းခြင်းက မကြာခဏအားဖြင့် သတင်းစာပညာအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းကို ပြင်ပထိန်း ချုပ်မှုအတွက် ဖွင့်ပေးလိုက်သလို ဖြစ်ပြီး ပညာသည်ပီသမှုနှင့် လွတ်လပ်မှုနှစ်မျိုးစလုံးကိုပျက်စီးသွားစေသည်။

သတင်းစာဆရာများအနေဖြင့် အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုခု သို့မဟုတ် သမဂ္ဂသို့ဝင်ရောက်ရမည်ဟုသတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ၎င်းတို့ရွေးချယ်သည့်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုဖွဲ့စည်းခြင်းအားတားမြစ်ခြင်းသည်တရား မဝင်ပေ။ မဝင်မနေ ရအဖွဲ့အစည်းများပြဌာန်းထားသောနေရာများတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည်ပညာသည် ပီသမှုကိုအထောက်အကူဖြစ်စေ သည့်အစား သတင်းစာဆရာများကိုထိန်းချုပ်သည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

ရင်းမြစ်များကိုကာကွယ်ခြင်း

သတင်းစာဆရာများသည် (ရဲဖန်ရဲခါလူအများအလွန်စိတ်ဝင်စားသည့်) သတင်းအချက်အလက်များရရန်အ တွက် ပြင်ပမှရင်းမြစ်များအပေါ်မှီခိုရသည်။ ၎င်းတို့ပေးသည့်သတင်းအချက်အလက်များက အကဲဆတ်သည့် အခါများတွင် ထိုရင်းမြစ်များ က သတင်းအချက်အလက်များကို ၎င်းတို့မည်သည်မည်ဝါဆိုသည်ကိုမဖော်ထုတ် ရဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ဖြင့်ပေးတတ် ကြသည်။ သတင်းစာဆရာများအနေဖြင့် ရင်းမြစ်များကိုထိုလိုလျှို့ဝှက် ထားပေးဖို့အာမမခံနိုင်ပါက သတင်းရင်းမြစ်များ အနေ ဖြင့် ပထမဆုံးအနေနဲ့ပြောလာကြမှာမဟုတ်သလို ပြည်သူများအနေဖြင့်လည်း သတင်းအချက်အလက်ရပိုင်ခွင့်ကို ငြင်း ပယ်ခံရ မည်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် သတင်းစာဆရာများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏သ တင်းရင်းမြစ်များကိုလျှို့ဝှက် ထားပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု နိုင်ငံတကာတရားရုံးများကအသိအမှတ်ပြုထားသည်။ အပြင်ပန်းအား ဖြင့်သတင်းစာ ဆရာများသည် ဤစည်းမျဉ်း၏အကျိုးကျေးဇူးကိုခံစားရသူများဖြစ်သော်လည်း တကယ်တမ်းတွင်မူ ပြည်သူ လူထုထံသို့သတင်းအချက်အလက်များ လွတ်လွတ်လပ်လပ်စီးဆင်းခြင်းတစ်ခုလုံးကို အကာအကွယ်ပေးရန် ကြိုးစားထားခြင်းဖြစ်သည်။

တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းစံနှစ်များ

အလားတူစဉ်းစားမှုမျိုးကို တရားရုံးများနှင့် လွှတ်တော်ကဲ့သို့ အကန့်အသတ်ရှိသောနေရာများသို့ သတင်းစာ ဆရာများအား တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းစံနှစ်များတွင်အသုံးပြုကြသည်။ အများစုလူထုအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ သောနေရာများတွင်ဖြစ်ကြသော အရေးကြီးဖြစ်ရပ်များအကြောင်းကို မီဒီယာများမှတစ်ဆင့်သာကြားခွင့်ရကြ သည်။ အကယ်၍ သတင်းစာဆရာများ အနေဖြင့် ထိုနေရာများသို့ဝင်ရောက်ခွင့်ကိုမရရှိပါက ထိုအကြောင်း အရာများနှင့်ပတ်သက်၍လူထု၏သိပိုင်ခွင့်ကို ထိခိုက်ပေ မည်။ သို့သော် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို သတင်းစာဆရာများအားထိန်းချုပ်ရန် သို့မဟုတ် `ရင်းနှီးသော´သတင်းစာ ဆရာများအားချီးမြှောက်ရန် လက်နက်တစ်ခုအဖြစ်အသုံးမပြုသင့်ပေ။ ဤကဲ့သို့မဖြစ်အောင်တားဆီးရန်အတွက် တရားဝင်အသိအမှတ်

ပြုခြင်းစံနှစ်ကို သတင်းစာတစ်စောင်၏ စောင်ရေကဲ့သို့ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသည့်သတ်မှတ်ချက်ကိုအသုံးပြုခြင်း၊ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းတွင် အကျုံးဝင်သည်အဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်စွာကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း နှင့် ကန့်သတ်ထားသည့်နေရာများကိစ္စတွင်သာအသုံးပြုသင့်သည်။

ပုံနှိပ်မီဒီယာကိုစည်းကမ်းထိန်းခြင်း

လိုင်စင်(လုပ်ကိုင်ခွင့်)လျှောက်ရခြင်းနှင့်မှတ်ပုံတင်ခြင်း

နိုင်ငံအများအပြားတွင် ပုံနှိပ်မီဒီယာများသည် ၎င်းတို့အခြေခံ၍တည်ထောင်ထားသည့်(မကြာခဏအားဖြင့် ကုမ္ပဏီအနေဖြင့်) ဥပဒေပုံစံအတွင်းမှအထွေထွေစည်းကမ်းများအပြင် မည်သည့်အထူးစည်းကမ်းချက်ပုံသဏ္ဍာန်မျိုးကိုမှလိုက်နာရန် မဟုတ်ပေ။ သတင်းစာဆရာများလိုင်စင်လျှောက်ရသကဲ့သို့ ပုံနှိပ်မီဒီယာလုပ်ငန်းများ အနေဖြင့် လိုင်စင်လျှောက်ရန်လိုအပ်ခြင်းသည် ပုံနှိပ်မီဒီယာလုပ်ငန်းတစ်ခုကိုတည်ထောင်ရန်ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရသကဲ့သို့ဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ အရလက်ခံနိုင်ခြင်းမရှိပေ။

ဤကဲ့သို့သောစံနှစ်များကိုအလွဲသုံးစားပြုမှုများရှိသော်လည်း အချို့တိုင်းပြည်များတွင် ပုံနှိပ်မီဒီယာများအနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစံနှစ်များလိုအပ်ခြင်းရှိမရှိကိုအသေအချာစဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။ အောက်ပါအခြေအနေ များနှင့်ကိုက်ညီခြင်းရှိသည့်နေရာများတွင်သာ မှတ်ပုံတင်ခြင်းစံနှစ်သည်တရားဝင်ဖြစ် လိမ့်မည်။

- လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကိုပေးပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် မှတ်ပုံတင်သည့်အဖွဲ့အစည်း အနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကိုငြင်းပယ်ရန် သိုသိပ်ဖို့မလိုခြင်း။
- မှတ်ပုံတင်ခြင်းအတွက်ထိရောက်သောအခြေအနေမှာ အဆိုပြုလိုက်သည့်အမည်အား အခြားမီဒီယာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှလတ်တလောက်အသုံးပြုနေခြင်းမရှိသည့်အခါ။
- မှတ်ပုံတင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်သည်အလွန်အမင်းမခက်ခဲခြင်း။
- အစိုးရနှင့်သီးခြားကင်းလွတ်သည့်အဖွဲ့တစ်ခုမှမှတ်ပုံတင်သည့်စံနှစ်ကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း။

အမှားပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်ပြန်လည်ဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

နိုင်ငံအများအပြားတွင် အမှားပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်ပြန်လည်ဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ တရားဝင်အခွင့်အရေးများ ရှိထားပြီးဖြစ် သည်။ ထိုအခွင့်အရေးများကိုအသေအချာပုံစံချထားသည့်နေရာများတွင် ထိုအခွင့်အရေးများ က အသရေဖျက်မှုနှင့် ပုဂ္ဂလိကအခွင့်အရေးအားချိုးဖောက်မှုကဲ့သို့ အမှားအယွင်းများကို ပြင်ဆင်ပေးနိုင် သည့်နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ ထို့သို့လုပ်ဆောင်ခြင်းများက တရားစွဲခြင်းထက် ထိခိုက်မှုလျော့နည်းပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် ပို၍ထိရောက်စေနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုနည်း

များက တကယ်ကိုတိုက်ရိုက်ဖြေရှင်းနိုင်မည့်ပုံစံ (မှား ယွင်းစွာပြောဆိုမှုကိုနောက်ထပ်ပြောဆိုခြင်းဖြင့် တုန့်ပြန်ခြင်း) ပေး၍ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် အမှားပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်ပြန်လည်ဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အပေါ်ကန့်သတ်ခြင်းများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ထို့ကြောင့်ထိုအခွင့်အရေးများကို သေသေချာချာပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်သည်။ အနှောင့်အယှက်ပိုနည်းသောဖြေရှင်းနည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အမှား ပြင်ဆင်ခွင့်ကို အချက်အလက်အမှား ကဲ့သို့အမှားရိုးရိုးကိုပြင်ဆင်နိုင်ရန်အသုံးပြုသင့်သည်။ တောင်းဆိုသူ ၏တရားဝင်အခွင့်အရေးများသည် အမှားပြင်ဆင် ခြင်းနည်းဖြင့် ဖြေရှင်း၍မရနိုင်သည့်နည်းဖြင့် ချိုးဖောက်ခံ ထားရပါမူသာ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ရှိသင့်သည်။ ဖြစ်နိုင်သည့် နေရာများတွင် ထိုအခွင့်အရေးများကိုပေးရန် အတွက် မိမိကိုယ်ကိုယ်စည်းကမ်းထိန်းသည့်စံနှစ်များသည် ပိုမိုသဘော ကျစရာဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် ထိုစံနှစ်များကအလွဲသုံးစားလုပ်ရန်အခွင့်အလမ်းသိပ်မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မိမိကိုယ်ကိုယ်ထိန်းချုပ်ခြင်း

နိုင်ငံအများအပြားတွင် မီဒီယာများကပညာသည်မပီသသော အန္တရာယ်ဖြစ်စေသောနည်းများဖြင့်ပြုမူခြင်းအ တွက် ပြည်သူများထံမှတိုင်ကြားချက်များကို ဖြေရှင်းရန်အတွက်ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ထိန်းချုပ်သည့်စံနှစ်များကို ပုံနှိပ်မီဒီယာများက အတူတကွရေးဆွဲကြသည်။ ထိုစံနှစ်များထဲတွင်ထုံးစံအားဖြင့် ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများချ မှတ်ခြင်း၊မီဒီယာအပြုအမူအ တွက်သက်ဆိုင်ရာစံချိန်များသတ်မှတ်ကြခြင်းအပြင် တိုင်ကြားချက်များကို လက်ခံပြီးဆုံးဖြတ်ပေးမည့် အဖွဲ့တစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ မီဒီယာလုပ်ငန်းတစ်ခုက ကျင့် ဝတ်ကိုချိုးဖောက်လိုက်သည်ဟုတွေ့ရသည့်အခါတွင် ထိုလုပ်ငန်းအနေဖြင့် အမှားကိုအသိအမှတ်ပြု ကြောင်းကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ရန်လိုအပ်သည်။

ထိရောက်သောကိုယ်ပိုင်ထိန်းကျောင်းသည့်စံနှစ်တစ်ရပ်ရှိသည့်နေရာတွင် နိုင်ငံတော်များအနေဖြင့် ဥပဒေ စံနှစ်တစ်ရပ်မျိုးမပြဌာန်းသင့်ပေ။ သို့သော်အချို့နေရာများတွင် ပုံနှိပ်မီဒီယာများအနေဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ထိန်းကျောင်းသည့် တိုင်ကြားမှုစံနှစ်တစ်ရပ်ကိုဖန်တီးနိုင်ခြင်းမရှိကြပေ။ ထိုအခါမျိုးတွင်ဥပဒေစံနှစ်တစ်ရပ်ကို ခွင့်ပြုရန်လိုပေလိမ့်မည်။ ဥပဒေစံနှစ်တစ်ရပ်ပြဌာန်းသည့်နေရာတွင် အခြားစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ များကဲ့သို့ပင် တိုင်ကြားချက်စိစစ်ရေးအဖွဲ့ သည်လည်းလွတ်လပ်မှုရှိသင့်သည်။ စိတ်ဝင်စားသည့်ပါဝင်ပတ် သက်သူအားလုံးနှင့်တိုင်ပင်ရေးဆွဲထားသည့် ကြိုတင်ပြီးချမှတ်ထားသော ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းနှင့်တိုက်ဆိုင် ၍ တိုင်ကြားချက်များကိုသုံးသပ်ရမည်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ထိန်း ကျောင်းသည့်စံနှစ်များကဲ့သို့ပင် မှားယွင်းမှု ကိုအသိအမှတ်ပြုကြောင်းကြေညာချက်ကိုပုံနှိပ်ဖော်ပြရန် လိုအပ်ခြင်းသည် သာတစ်ခုတည်းသောအရေးယူ မှုဖြစ်သင့်သည်။

လူထုအတွက်တိုင်ကြားချက်စံနှစ်များသည် သတင်းစာဆရာတစ်ဦးချင်းစီအပေါ်သက်ရောက်ခြင်းမဟုတ်ပဲ မီဒီယာ လုပ်ငန်းအပေါ်တွင်သာ အမြဲတမ်းသက်ရောက်သင့်သည်။ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် သို့မဟုတ် သတင်း

တစ်ပုဒ်ကိုပုံနှိပ်ဖော် ပြရန်ဆုံးဖြတ်ချက်သည် စုပေါင်းဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပြီး တစ်ဦးတစ်ယောက်ဆုံးဖြတ်မှု ထက် သတင်းစာတစ်စောင်ကဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မည်သည့်ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုဖြစ်စေ သတင်းစာဆရာတစ်ယောက်၏ရေးသားမှု ထက် သတင်းစာထဲတွင်ပါသည့်ပုံနှိပ်ဖော်ပြမှုနှင့် နောက်ဆက်တွဲစာဖတ်ပရိသတ်ထံဖြန့်ချိမှုကြောင့်ဖြစ်ရသည်။

အသံလွှင့်လုပ်ငန်းစဉ်ကမ်းထိန်းခြင်း

လိုင်စင်(လုပ်ပိုင်ခွင့်) သတ်မှတ်ခြင်း

အသံလွှင့်လုပ်ငန်းစဉ်ကမ်းထိန်းခြင်းသည် အလွန်ရှုပ်ထွေးသိမ်မွေ့သောကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဤအပိုင်းတွင် အဓိကကျသောအကြောင်းရပ်များကိုသာအကျဉ်းချုပ်ဖော်ထားသည်။ ပုံနှိပ်မီဒီယာကဲ့သို့မဟုတ်ပဲ အသံလွှင့်လုပ်ငန်းများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်သတ်မှတ်ခြင်းသည် တရားဝင်ဖြစ်ပြီးလိုတောင်လိုအပ်သည်ဟုအများကအသိအမှတ်ပြုထားကြသည်။ ထို သို့ဖြစ်ရခြင်း၏အကြောင်းရင်းမှာ အနည်းဆုံးသမိုင်းကြောင်းအားဖြင့် အသံလွှင့်သူများသည် အကန့်အသတ်ရှိသည့် အများပိုင်အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည့် လေလှိုင်းများပေါ်တွင် မှီခိုနေသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး ထိုကဲ့သို့ထိန်းချုပ်ရန်ပျက်ကွက်ပါက (က) အသံလွှင့်သူများက တူညီသောလေလှိုင်းများကိုပိုင်ဆိုင်ကြောင်းပြောဆိုကြခြင်းဖြင့် ဝရန်းသုန်းကားဖြစ်ခြင်းနှင့် အနှောင့်အယှက်များဖြစ်စေခြင်းနှင့် (ခ) အသံလွှင့်လှိုင်းများကိုအများပြည်သူအကျိုးအတွက်အသုံးချခြင်းထက် အာဏာ အရှိဆုံးသူများ၏ လက်ထဲသို့ ရောက်ရှိအဆုံးသတ်သွားရသည်။

အသံလွှင့်လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိကစည်းမျဉ်းနှစ်ခုရှိသည်။ ထုံးစံအတိုင်း ပထမအချက် မှာ လိုင်စင်ချပေးသည့် (နှင့်အခြားစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်သည့်) အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် အစိုးရ နှင့် စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားမှလွတ်လွတ်ကင်းကင်းရှိရမည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အသံလွှင့်လုပ်ငန်းမှတစ်ဆင့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့်စိတ်ကူးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရရှိစေရန်ဆိုသည့် လူထု၏အခွင့်အရေးကိုဖြည့်ဆည်းပေး ရန်အမြင်ဖြင့် လိုင်စင်သတ်မှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အသံလွှင့်လှိုင်းများအမျိုးမျိုးများပြားလာစေရန်အတွက်အသုံးပြု သင့်သည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်ကိုရရန် အတွက်နည်းလမ်းများမှာ စီးပွားဖြစ်ပြည်သူပိုင်နှင့်ရပ်ရွာပိုင်စသည့်အသံလွှင့်လုပ် ငန်းအမျိုးမျိုးအနေဖြင့် လေလှိုင်းများကိုရရှိသည်မှာသေချာအောင်လုပ်ရန် နှင့် အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုး (ကလေးအစီ အစဉ်၊ ဂီတ၊ မှတ်တမ်းဇာတ်လမ်း၊ ရုပ်ရှင်စသဖြင့်) ကိုပေးမည့်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းများကိုလိုင်စင်ချပေးရန်ဖြစ်သည်။

အကြောင်းအရာထိန်းချုပ်ခြင်း

ပုံနှိပ်လုပ်ငန်းနှင့်အသံလွှင့်မီဒီယာကဏ္ဍများတွင်အကြောင်းအရာများကိုထိန်းချုပ်ခြင်းသည် အနည်းဆုံးအားဖြင့် လက်တွေ့တွင်အရေးကြီးသောကွာခြားချက်များရှိသည်။ အမှန်စင်စစ် နိုင်ငံအများစုတွင်ပုံနှိပ်မီဒီယာများသည် ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ်စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းကြသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင်အသံလွှင့်သူများသည် ကိုယ့်

ဖာသာကိုယ်စည်းကမ်းထိန်းကြ ဘော်လည်း အသံလွှင့်သူများအတွက်ဥပဒေစံနစ်များရှိခြင်းသည်ပုံမှန်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့လုပ်ရခြင်းအတွက်အ ကြောင်းရင်းများစွာရှိသည်။ လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းမှတစ်ဆင့်အသံလွှင့်သူများမှာစည်းကမ်း ထိန်းချုပ်မှုကိုလိုက်နာပြီးသားဖြစ်နေခြင်း၊ အသံလွှင့်လုပ်ငန်းအထူးသဖြင့် ရုပ်မြင်သံကြားသည် အလွန်အားကောင်းသောဆက်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းဖြစ်နေခြင်း နှင့် ကလေးသူငယ်များအတွက်အသံလွှင့်ခြင်းကိုလက်လှမ်းမီရန်လွယ်ကူခြင်းဆိုသည့်အချက်များဖြစ်သည်။

ထပ်မံပြောရလျှင် တိုင်ကြားချက်များကိုလက်ခံ၍ဆုံးဖြတ်သည့် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့အနေဖြင့်လွတ်လပ်ရန်မှာ မရှိမဖြစ်လို အပ်သည်။ စံနစ်၏အဓိကရည်မှန်းချက်မှာအပြစ်ပေးရန်ထက် လျင်မြန်သည့်လူမှုအပြောင်းအလဲအနေအထားတွင် စံများကိုသတ်မှတ်ရန်အတွက်ဖြစ်သင့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရုပ်မြင်သံကြားပေါ်တွင်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လက်ခံနိုင်ဖွယ်ဟုယူဆရသည့်အရာသည် လွန်ခဲ့သည့်အနှစ် ၂၀-၃၀အတွင်းတွင်သိသိသာသာပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်ပြီး စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးစံနစ်၏အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှာ အသံလွှင့်သူများအနေဖြင့် ဤကိစ္စတွင် ပြည်သူ့တန်ဖိုးများ၏ရှေ့ရောက်မနေသည်မှာသေချာအောင်လုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အားဖြင့် နိုင်ငံအများစုတွင် ကျင့် ဝတ်စည်းမျဉ်းချိုးဖောက်မှုအပေါ် အဓိကတုန့်ပြန်ပုံမှာ သင့်တော်သည်ကိုရှင်းလင်းပြောပြရန်ရည်ရွယ်သည့် သတိပေး ချက်ဖြစ်သည်။ ကြေညာချက်တစ်ခုဖော်ပြရန် သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရန်လိုအပ်ချက်ကဲ့သို့ ပိုမိုကြီးလေးသည့် အရေးယူမှုများကို ပိုမိုလေးနက်သည့်ချိုးဖောက်မှုများအတွက်ချန်ထားရန်ဖြစ်သည်။

ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအသံလွှင့်လုပ်ငန်း

ပြည်သူပိုင်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးစဉ်းစားစရာများရှိသည်။ အချို့နိုင်ငံများတွင် အစိုးရများကထို အသံလွှင့်လုပ်ငန်းများကို ၎င်းတို့၏ပါးစပ်ပေါက်များသဖွယ်သဘောထားကြပြီး အယ်ဒီတာမူဝါဒနှင့်ထုတ်လုပ်မှုများအပေါ်တွင်တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ထိန်းချုပ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ခြင်းမှာမသင့်လျော်ပေ။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် ပြည်သူ့ငွေများဖြင့်ထောက်ပံ့ထားသည့်ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ပြီး အစိုးရအဖွဲ့အကျိုးကိုသာဆောင်ရွက်ရန်မ ဟုတ်ပဲပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏အကျိုးကိုဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုအသံလွှင့်လုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့၏သတင်းနှင့် မျက်မှောက်ရေးရာအစဉ်များတွင် မျှတပြီးဘက်မလိုက်ရန်တင်းတင်းကျပ်ကျပ်လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထို့အပြင် ထိုလုပ်ငန်းများ၏အုပ်ချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့များသည် မီဒီယာပေါ်တွင်စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းသည့်အာဏာကို ကျင့်သုံးရသည့် အဖွဲ့များအားလုံးကဲ့သို့ပင် လွတ်လွတ်လပ်လပ်ဖြစ်သင့်သည်။

ပြည်သူပိုင်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်ရခြင်း၏သဘောတရားမှာ အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးပေါ်ထွန်းစေရန်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် စီးပွားဖြစ်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်သူများကပေးသည့် အစီအစဉ်များကိုပိုမိုပြည့်စုံအောင်နှင့်တိုးချဲ့ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ထိုရည်မှန်းချက်ပြည့်ဝရန်အတွက် နှစ်ခုလိုအပ်ပါသည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် ပြည်သူပိုင်အသံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်သူ များ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုဥပဒေထဲတွင်ဖော်ပြထားရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့

အနေဖြင့် ကလေးအစီအစဉ်များ၊ဇာတ်လမ်းများနှင့် စုံစမ်းဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းများကဲ့သို့ စီးပွားဖြစ်အသံလွှင့်သူများကလျစ်လျူရှုတတ်သည့် ပိုပြီးကုန်ကျစရိတ်များသော အမျိုးအစားများပါဝင်သည့် ပြည်သူများစိတ်ဝင်စားသောအစီအစဉ်များကို လွှင့်ထုတ်ဖို့လိုအပ်ကြောင်းရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားသင့်သည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ထိုအသံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်သူများအနေဖြင့် ထိုအစီအစဉ်များကိုထုတ်လုပ်သည့် အပိုကုန်ကျစရိတ်များကိုကာမိစေရန်အတွက် ပြည်သူ့ထောက်ပံ့ငွေကိုရရှိသင့်သည်။ အချက်သုံးရပ်ဖြစ်သည့် လွတ်လပ်မှုပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားဆောင်ရွက်ခွင့်အာဏာနှင့် ပြည်သူ့ရန်ပုံငွေတို့ကို ထင်ဟပ်သည့် အသံလွှင့်လုပ်ငန်းများကို ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအသံလွှင့်လုပ်ငန်းများအဖြစ် မကြာခဏ ရည်ညွှန်း ပြောဆိုကြသည်။

အင်တာနက်

ဒီမိုကရေစီအများစုသည် အသံလွှင့်လုပ်ငန်းလိုင်စင်အတိုင်း အင်တာနက်ပေါ်တွင်စံနှစ်တကျထိန်းချုပ်မှုမျိုး မပြဌာန်းကြပေ။ ထိုကဲ့သို့လုပ်ရန်ကြိုးစားမှုမှန်သမျှသည်လည်း လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုကန့်သတ်မှုအဖြစ် လက်သင့် ခံ၍ရမည်မဟုတ်ပေ။ အင်တာနက်ဆိုင်များတွင်အထူးမှတ်တမ်းတင်သည့်ပုံစံများလုပ်စေခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုသူ များ၏ပြုမူပုံကို စောင့်ကြည့်စေခြင်းတို့ကဲ့သို့ အင်တာနက်ကဖေးများကို ထိန်းချုပ်ရန်အထူးဆောင်ရွက်မှုများပြဌာန်း ခြင်းသည်လည်းတရားဝင်မဟုတ်ပေ။

တစ်ချိန်တည်းတွင် အထွေထွေဥပဒေများ (ဥပမာအားဖြင့် ကလေးသူငယ်လိင်မှုဆိုင်ရာပုံများ သို့မဟုတ် အသရေဖျက် မှု)တို့သည်အင်တာနက်အတွက်အကျိုးဝင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုဥပဒေများကို အင်တာနက်ဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်း ၏ (ပင်ကိုယ်အားဖြင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့ရောက်ရှိမှုကဲ့သို့) ထူးခြားသော လက္ခဏာများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ဆီလျော် အောင်ပြုပြင်ယူရန်လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံအများအပြားကလည်း အင်တာနက်အသုံးပြုမှုကိုပံ့ပိုးပေးရန်အတွက် အီလက် ထရွန်းနစ်နည်းဖြင့်စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှုများကိုကာကွယ်ပေးသည့် သို့မဟုတ် မလိုချင်သည့်အီးမေးများကိုတားဆီး ပေးသည့်ဥပဒေများကဲ့သို့ ဥပဒေများကို ပြဌာန်းပေးကြသည်။

နိုင်ငံများအနေဖြင့်တိုးပွားလာပြီးနောက်ဆုံးတွင်လူတိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်လာသည့် အင်တာနက်သုံးစွဲခွင့်ကို အားပေးရန်အချက်ကိုပို၍ အသိအမှတ်ပြုလာကြသည်။ ထိုအချက်ကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အားပံ့ပိုးပေးရာတွင် ပို၍အခြေခံကျလာသည့်အင်တာနက်၏အခန်းကဏ္ဍပေါ်တွင်အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်အင်တာနက်အသုံးပြုခွင့် မရသောသူများသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဒုတိယတန်းစားနိုင်ငံသားများဖြစ်လာသည်။ စလို့ရ နိုင်သည့်နေရာမှာ ကျေးရွာတစ်ခုကိုအနည်းဆုံး အင်တာနက်ဆက်သွယ်စရာနေရာတစ်ခုပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။
